

УДК 364.043

Косолапова Е. В., к.с.-г.н., доцент (Надслучанський інститут, смт Березне)

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Описаний досвід передових країн світу в сфері соціального управління, проаналізовані його переваги і недоліки.

Ключові слова: соціальна політика, компенсації, виплати, пільги.

Вступ

Актуальність даного дослідження полягає в тому, що соціальна політика є визначальним напрямом внутрішньої політики держави, без неї держава не може бути по-справжньому могутньою. Соціальна політика – це складова загальної політики, втілена в соціальні програми та різноманітні заходи, спрямовані на задоволення потреб та інтересів людей і суспільства. Зрозуміло, що соціальна політика має бути адекватною стану економіки, але ігнорування соціальними проблемами може призвести до значних економічних втрат. Способом реалізації соціальної політики є система соціального захисту і соціальних гарантій. Соціальний захист – це система державних заходів щодо забезпечення достойного матеріального і соціального становища громадян. Соціальні гарантії – це система обов'язків держави перед своїми громадянами щодо задоволення їхніх соціальних потреб [1]. Також соціальні методи управління є одними з методів державного управління взагалі [2].

Аналіз останніх досліджень

Теоретичною основою даної роботи послужили наукові праці Хміля І. С., Мартиненка Е. В., Севрюкова Д. Г., Карліні М.І., Мельник, Малиновського та багатьох інших, а також статистична інформація.

Мета статті полягає у проведенні аналізу діяльності зарубіжних країн щодо використання ними необхідних умов для розвитку та оптимального функціонування соціальних відносин, підвищення рівня і якості життя громадян, а також досягнення в суспільстві соціальної злагоди і цілісності для можливого подальшого використання цього досвіду в Україні.

Методика досліджень. Аналіз досвіду соціальної політики різних країн здійснювався за допомогою бібліографічного та статистичного

методів – аналізі інформації у різних джерелах літератури та Інтернеті, методів аналізу і синтезу, порівняння.

Об'єктами досліджень взято країни, які за даними ООН є світовими лідерами у соціальному управлінні, – Францію, Фінляндію, Бельгію [3].

Результати досліджень. Експерти розходяться в думках, як визначити ефективність соціальної політики [4-6]. Адже ні рівень розвитку НТП, технологій, значення ВВП, курс національної валюти по відношенню до долару, на жаль, не завжди є об'єктивними показниками рівня життя населення, хоча й є важливими показниками в рейтингах держав на світовому ринку. Деякі автори [4, 5] пропонують визначити ефективність соціальної політики за рівнем соціальних виплат, грошово-допоміг і компенсацій.

Інші [6, 7] наполягають на тому, що ефективність соціальних методів управління відображають такі показники і фактори нашого життя як рівень соціальних хвороб (алкоголізму, самогубств, наркоманії, туберкульозу), рівень злочинності, рівень дитячої смертності, соціально-демографічні показники.

Спробуємо проаналізувати та узагальнити ці показники та деякі інші характеристики для Франції, Бельгії й Фінляндії таблиці 1:

Високий рівень доходів створює хорошу купівельну спроможність мешканців Франції, Бельгії та Фінляндії, що надалі стимулює збут товарів та послуг та розвиток підприємств.

Роздивимось також основні показники, що характеризують ефективність соціальної політики вищезазначених країн та порівняємо їх з такими ж показниками на Україні у таблиці 2.

Видно, що ідеальних – нульових показників – немає. Проте, як зазначено в джерелах, звідки взята інформація, непрацюючими в Бельгії та Франції є студенти і переважно це безробіття сезонне. Рівні дитячої смертності один з найкращих у світі.

Водночас зазначено, що проблеми з надмірним вживанням алкоголю у досліджуваних країнах все ж існують, що спричиняє самогубства, психічні розлади, народження хворих дітей.

До недоліків цих країн можна ще віднести наступне:

1. Швидке старіння населення у Фінляндії, темпи якого є найвищими в ЄС.

2. Те, що на початок 2007 р. у Бельгії працював лише кожен третій з тих, хто досяг віку 55 років. Причина цього – досить вигідні для найманих працівників передпенсійні програми.

Таблиця 1

Аналіз соціальної політики деяких передових країн світу [8-11]

Країна	Загальна характеристика	Основні засади соціальної політики
1	2	3
1. Франція	Знаходиться в Західній Європі. Столиця — місто Париж. Населення — 64,7 мільйонів осіб Законодавчий орган — двопалатний парламент (Сенат та Національні збори). Валюта – євро, франк. Член ООН, НАТО, ОБСЄ, МВФ та ін.	Особливістю системи соціального захисту є її проміжне становище між двома моделями – «беверіджистською» (державний перерозподіл доходів від багатших до бідних прошарків суспільства шляхом стягування податків і проведення цільових державних програм) та «бісмаркською» (фінансування соціальних програм шляхом особливих відрахувань працюючих членів суспільства і поширюється виключно на них). Системі соціального захисту характерні: 1. Перерозподіл доходів бюджету соціального захисту, що формується за рахунок внесків робітників та підприємців, що надалі витрачаються на покриття витрат, пов'язаних з втратою працездатності, безробіттям, професійною перекваліфікацією, бідністю, народженням дітей та уходом за ними, старістю. 2. Наявність страхової медицини – що сплачується до ¼ працівником і ¾ роботодавцем. 3. Наявність базового, додаткового, спеціального, факультативного пенсійної системи. 4. Родина, що очікує, отримує близько 2 тис. євро в 3 етапи – до досягнення дитиною 20-річного віку.

продовження табл. 1

1	2	3
2. Бельгія	<p>Бельгія – держава у <u>Західній Європі</u>. Столиця – <u>Брюссель</u>. Населення – 11,14 млн людей. Форма правління – конституційна монархія. Валюта – євро, франк. Член НАТО, ООН, ЄЕС, ЄМС, ЄІБ, МБРР, МВФ, МФКК та інших спільнот.</p>	<p>1. Найявність фонду соціального страхування, сформованого за рахунок держави (61%), роботодавців (25%) та найманих працівників (14%). 2. Соціальне страхування включає компенсації у зв'язку із захворюваністю та інвалідністю, виплати на медичне обслуговування, виплати у випадку безробіття, пенсійні відрахування, допомога на дітей.</p>
3. Фінляндія	<p>Знаходиться у <u>Північній Європі</u>. Столиця – <u>Гельсінкі</u>. Чисельність Населення – 5,3 млн людей. Є президентською республікою. Валюта – євро. Є позаблоковою державою.</p>	<p>1. Основні видатки державного бюджету Фінляндії спрямовані на соціальний захист населення, допомогу місцевим бюджетам, освіту, охорону здоров'я, культуру, охорону навколишнього середовища. Дефіцит держбюджету в 2006 р. становив 3%. 2. Високий рівень фінансування сфери науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (НДДКР) (2,78% від внутрішнього валового продукту (ВВП)). 3. Високий рівень фінансування системи освіти (7% від ВВП). 4. Рівень фінансування системи охорони здоров'я складає 5,8% від ВВП. дол. у Фінляндії проти 300 в Україні (дані за 1999 р.). 5. Вигідні житлові програми – молода сім'я може отримати однокімнатну квартиру фактично безкоштовно.</p>

Таблиця 2

Основні показники ефективності соціальної політики [8-12]

Крайна показник	Франція	Фінляндія	Бельгія	Україна
Безробіття	4,4% непрацюючих від всієї кількості працездатного населення	8,1%	9	7,5
Дитяча смертність	3‰	2‰	4,3‰	8,4‰

Але показники дитячої смертності та рівня безробіття України набагато гірші, ніж в країнах, з якими вони порівнювались (табл. 2). До того ж, Україна, займає 1 місце по рівню дитячого алкоголізму, по темпам вимирання, по розповсюдженості ВІЛ інфекції, 2 місце – по кількості курців [13].

Тому, рівень соціального управління у нас дуже низький і нам є чому вчитися у Фінляндії та Франції

Не дуже досконалою є соціальна політика такої розвиненої країні як Сполучені Штати Америки, особливо по відношенню до її корінних мешканців. Індіанці більшості резервацій живуть дуже бідно. Найнижчий рівень життя відмічений у резерваціях Роузбад, Пайн-Рідж та Шайєн-Рівер (місце знаходження – штати Південна Дакота, Вайомінг, Небраска). Це характеризується високим рівнем дитячої смертності (яка в 5 разів перевищує середньоамериканську, при цьому помирає кожне четверте немовля), найвищому відсотку підліткових самогубств, високому відсотку злочинності, масовому алкоголізмі. Через погані умови життя, погане харчування в резерваціях висока захворюваність туберкульозом, поліомієлітом, гіпертонією, діабетом, серцевими захворюваннями, онкологічними захворюваннями, середня тривалість життя – 44 роки. Інші резервації також характеризуються низьким рівнем освіти, медичного обслуговування, високим відсотком безробітних [14].

Практично так само можна охарактеризувати Україну. Тому, Україні є чому повчитись у Франції, Фінляндії та Бельгії. Основним поштовхом в реформуванні та поліпшенні соціальної політики стало б прийняття законів, що регламентували б високий відсоток податку крупних підприємств до державного бюджету України з подальшим витрачанням його на соціальні потреби та зобов'язання роботодавців

здійснювати страхові внески за найманих працівників.

Висновок

В процесі написання наукової статті були розглянуті такі країни як Фінляндія, Франція та Бельгія.

Основні видатки державного бюджету Фінляндії спрямовані на соціальний захист населення, допомогу місцевим бюджетам, освіту, охорону здоров'я, культуру, охорону навколишнього середовища.

Але складною проблемою є швидке старіння населення у Фінляндії, темпи якого є найвищими в ЄС.

Особливістю французької системи соціального захисту є її проміжне становище між двома концептуальними моделями, сформованими західним суспільством. Перша – «беверіджистська» – передбачає охоплення державою всього суспільства і має метою боротьбу з бідністю.

Друга – «бісмаркська» модель передбачає подолання матеріальних та соціальних труднощів працюючих.

Для Франції характерна страхова медицина, наявність різних режимів пенсійної системи – базового, додаткового, спеціального, факультативного, хороші виплати сім'ям з дітьми.

Для Бельгії характерна наявність значного відсотку страхових виплат, компенсацій у разі втрати працездатності.

Проте, високий рівень соціального захисту у Бельгії створює і певні проблеми в країні. На початок 2007 р. у Бельгії працював лише кожен третій з тих, хто досяг віку 55 років. Причина цього – досить вигідні для найманих працівників передпенсійні програми.

Україні є чому повчитись у Франції, Фінляндії та Бельгії та реформувати існуючу систему соціального забезпечення.

Отже, ідеальної соціальної політики у світі не існує. Але наближеною до ідеальної стане така соціальна політика, яка справедлива до всіх громадян країни, незалежно від їх національності та кольору шкіри, стимулює людей працювати, але й захищає тих, хто з об'єктивних причин працювати не може.

1. Гриценко А. М. Соціальна політика : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. – К. : КНЕУ, 2003. – 309 с. **2.** Завіновська Г. Т. Економіка праці: Навч. посібник. – К. : КНЕУ, 2003. – 300 с. **3.** Карлін М. І. Фінанси країн Європейського Союзу. Підручник. – К. : КНЕУ, 2006. – 668 с. **4.** Мартин Э. Социальное обеспечение в Великобритании и Франции // Свободная мысль – XXI. – 2005. – № 8. – С. 104–110. **5.** Севрюков Д. Г. Соціальна держава у Франції в ХХ – ХХІ ст. // Митна справа. – 2011. – № 5. – Ч. 2. – С. 438-439. **6.** Хміль І. С., Горбик В. А., Гулевич В. Н. Соціальна структура і соціальна політика США, Великобританії, Франції і Канади. – Київ, 1997. Державне управління. Навчальний посібник. – Рівне. – 2009. – 234 с. **7.** Мельник А. Ф. Державне управлін-

ня. Підручник. – К. : Знання. – 2009. – 582 с. **8.** Соціальна політика Франції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.euronews.com>. **9.** Соціальна політика Франції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.geograf.com.ua>. **10.** Соціальна політика Фінляндії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ereport.ru>. **11.** Соціальна політика Бельгії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.google.com.ua>. **12.** Економіка України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wikipedia.org>. **13.** Сайт державного управління статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dergcomstat.ua>. **14.** Информационный центр Республики Лакота в Российской Федерации [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lakota-russian.ru>

Рецензент: к.с.-г.н. Блищик І. В. (НУВГП)

Kosolapova E. V., Candidate of Agricultural Sciences, Associate Professor (Nadsluchansk Institute, Berezne)

OPPORTUNITIES OF USING OF FOREIGN EXPERIENCE OF SOCIAL POLICY IN UKRAINE

Experience of forward countries of the world in sphere of social management is described, its strength and weaknesses are analyzed.

Keywords: social policy, compensations, payments, privileges.

Косолапова Э. В., к.с.-х.н., доцент (Надслучанский институт, пгт Березно)

ВОЗМОЖНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЗАГРАНИЧНОГО ОПЫТА СОЦИАЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ В УКРАИНЕ

Описан опыт передовых стран мира в сфере социального управления, проанализированы его преимущества и недостатки.

Ключевые слова: социальная политика, компенсации, выплаты, льготы.
